

Met Projecten van Matumaini gaat het goed, met Congo minder

Emiel Vervliet, voorzitter van Matumaini verblijft sinds 23 april tot 20 juni in Lubumbashi. Hierbij een overzicht van zijn ervaringen in Congo en in het bijzonder met de sociale en onderwijsprojecten van de Aalmoezeniers van de Arbeid.

17 mei is hier een nationale feestdag : op die dag heeft de ouwe Kabila in 1997 zijn (kind)soldaten en Rwandese hulptroepen Kinshasa laten binnentrekken - Mobutu is er ijlings van door gegaan en Laurent is president geworden. Woensdag 17 mei was er dus geen les, donderdag ook niet, en ik heb van die onderbreking gebruik gemaakt om met de bus van Lubumbashi naar Dar es Salaam in Tanzania te reizen, en terug.

Dat is natuurlijk een knettergekke onderneming, meer dan 2.000 km en twee dagen en een nacht in de bus op de heenreis, vier dagen ter plaatse en dan weer twee dagen en twee nachten voor de terugreis door uren oponthoud aan de grens tussen Tanzania en Zambia. Enkele zeer korte stops voor fysieke behoeften en aankopen van drank en bananen - ervoor zorgen dat je op tijd terug in de bus bent want ze zou durven vertrekken zonder jou. Ik heb dus meegemaakt hoe Afrikanen reizen als ze niet veel geld hebben - de bus kost 120 dollar heen en terug, het vliegtuig 1.200 dollar.

Dagelijks reizen tientallen Congolezen op die manier naar Dar es Salaam. Ze kopen daar goedkope Aziatische goederen en brengen die terug naar Congo, waar de prijzen veel hoger zijn en goederen relatief schaars. Op de terugreis hebben de bussen dus veel weg van containers met kleine schuilplaatsen voor de passagiers. Verder op de smalle maar redelijk goede wegen bijna enkel grote vrachtwagens die de goedkope Aziatische goederen van de Oost-Afrikaanse havens naar het binnenland brengen en die vanuit het binnenland vooral erts naar de havens vervoeren.

Wat je vanuit de bus kan zien van de twee landen (Zambia en Tanzania) waar je door rijdt, is natuurlijk beperkt maar ik waag me toch aan een begin van een vergelijking met Congo. De wegen in die twee landen zijn beter, zij het niet over de hele afstand, maar vooral het verschil in de publieke infrastructuur is opvallend. Zowel in Zambia als in Tanzania zien de scholen en publieke gebouwen (gemeentehuizen en politiekantoren) er beter onderhouden uit; in Congo lijkt het alsof de gebouwen de voorbije tientallen jaren enkel tropische regens gekend hebben. In het Noorden van Zambia zijn er de kopermijnen (de *copper belt* die in Katanga verder loopt) maar daarnaast toch heel wat industrie. Het gemiddeld inkomen in Zambia is dan ook drie keer hoger dan in Congo. In Tanzania heb ik vooral de landbouwontwikkeling opgemerkt: de gronden worden beter onderhouden en bewerkt, regelmatig zie je instellingen voor landbouwonderzoek en steun aan de boeren. Het gemiddeld reëel inkomen in Tanzania moet het dubbele van Congo zijn, rekening houdend met de lagere prijzen.

Wat sociale en economische ontwikkeling betreft, is Congo ver achter gebleven bij deze twee buurlanden, waarvan zeker Tanzania met veel minder natuurlijke rijkdommen gezegend is. Er zijn ook verschillen in politieke evolutie. Ik beland via de website van het Congolese blad *Forum des As* bij een rapport van *The Economist Group* over de evolutie van de democratie in Afrika. De auteurs onderscheiden vier groepen:

1. Volledig democratische landen, met respect voor politieke en economische vrijheden, persvrijheid, scheiding der machten en goed bestuur. Het kleine eiland Mauritius behoort tot deze categorie, het is het eerste *Nouveau Pays Industrialisé d'Afrique*, met een gemiddeld inkomen van Slovenië of Portugal
2. Onvolmaakte democratieën, met vrije verkiezingen en respect voor burgerrechten maar structurele problemen in het bestuur. Zuid-Afrika, Botswana, Ghana en Senegal zitten in deze categorie. De gemiddelde inkomens zijn er veel lager dan in Mauritius maar toch hoger dan in de rest van Afrika
3. Hybride regimes, met grote tekorten in de organisatie van vrije verkiezingen, veralgemeende corruptie en een zwak ontwikkelde rechtsstaat. Zambia en Tanzania zitten in deze categorie, landen die mits verdere hervormingen het statuut van 'land in ontwikkeling' kunnen bereiken
4. Autoritaire regimes, waaronder de DR Congo en Zimbabwe, met formele maar inhoudsloze democratische instellingen, verlammeende corruptie en diefstal van publieke middelen, cliëntelisme, enz. Deze landen lopen het gevaar nog dieper in de onderontwikkeling weg te zakken als ze geen reële hervormingen doorvoeren, aldus de auteurs.

Er is weinig geloof dat het politiek akkoord van 31 december 2016 tussen de oppositie en de partij van president Joseph Kabila correct uitgevoerd zal worden. Zullen er einde van dit jaar verkiezingen komen? De registratie van de kiezers gaat wel verder maar het parlement moet wetten stemmen die de verkiezingen mogelijk maken en het nodige geld beschikbaar stellen. Er wordt gezegd dat de parlementsleden niet staan te trappelen om in actie te komen, begrijpelijk omdat bij de verkiezingen in 2006 en 2011 meer dan de helft van de zetelende parlementsleden niet opnieuw verkozen werden.

De veiligheid gaat er niet op vooruit. De problemen in Noord- en Zuid-Kivu komen bij ons af en toe toch wel in de pers, in West-Kasaï zijn honderdduizenden mensen op de vlucht voor het geweld van ofwel een militia, ofwel van leger en politie. Op de website van Radio Okapi, een project van de VN en de Zwitserse ngo Hironnelle en in het verleden ook door België gesteund, las ik gisteren over de militia FRPI (Forces de Résistance Patriotique de l'Ituri): ze vallen dorpen aan, roven vee en kidnappen adolescenten - de bewoners vluchten de brousse in. Dergelijke berichten zijn dagelijkse kost.

Dan de economie! Elke dag valt de elektriciteit hier wel enkele uren uit maar dat blijft klein bier vergeleken met de overgrote meerderheid van de Congolezen die nooit elektriciteit hebben, zelfs in grote steden als

Kananga of Mbuyi Mayi. De Congolese frank is aan een pijlsnelle waardedaling tegenover de dollar bezig. In mei/juni van vorig jaar was een dollar ongeveer gelijk aan 925 Congolese frank, vandaag moet je meer dan 1.400 frank betalen voor één dollar. Gevolg voor de Congolezen : Veronderstel dat je 300.000 Congolesefrank verdient, drie tot vier keer het minimumloon dat al vele jaren niet geïndexeerd is. Vorig jaar kreeg je daarvoor ongeveer 300 dollar, vandaag 200 tot 250. De huur of het schoolgeld van de kinderen moet wel in dollars betaald worden en je bent dus snel een kwart tot een derde van je koopkracht kwijt. Ik stel me de vraag wanneer de waardedaling van de frank tot een stijging van alle prijzen gaat leiden, een periode van hyperinflatie is dan niet ver weg.

Er zijn dus veel redenen om pessimistisch te zijn over de toekomst van Congo. Daartegenover staat dat het met onze projecten vrij goed gaat. (Dat is een fenomeen dat op grotere schaal in de ontwikkelingseconomie goed gekend is. Projecten kunnen volgens alle regels van de kunst uitgevoerd worden en op zichzelf succesvol zijn, maar het land in zijn geheel gaat achteruit. Een gevolg van de fungibiliteit van de hulp, het buitenland financiert sociale en educatieve infrastructuur, de regering vermindert haar investeringen op die domeinen).

Met de sociale school van Lubumbashi gaat het goed. Het aantal studenten blijft toenemen, we tellen er nu 50 in het eerste van de vier jaren en meer dan 100 in totaal. Maar we worden een beetje slachtoffer van ons eigen succes. Er komen nu meer jongeren die de overvolle universiteit of andere hogescholen mijden en we worden meer een gewone school als een andere. Maar veel van die jongeren werken in de voormiddag in de informele economie, we moeten dus trots zijn op ons werk.

Conferenties of debatavonden worden voorlopig niet georganiseerd. Mijn Congolese collega's hier zeggen dat dergelijke bijeenkomsten gevolgd worden door de inlichtingendiensten (*Agence Nationale de Renseignements*) en dat wij als school bedreigd zouden worden met sluiting vanwege het organiseren van activiteiten waarop de president bekritiseerd wordt. Deze morgen nog hoorde ik dat de politie tijdens een bijeenkomst binnen gevallen is in het *Centre Arrupe*, een prachtig vormingscentrum van de Jezuïeten hier in Lubumbashi.

Ook met de sociale projecten van de congregatie "Aalmoezeniers van de Arbeid" gaat het goed. We hebben de voorbije jaren met onze vzw Matumaini o.a. de bouw van een school voor verpleegkundigen in Kambove en van een klein operatieblok in het gezondheidscentrum St Marcel in Kimbeimbe gesteund. Voor dit jaar staat de uitbreiding met zes klassen van het scholencomplex St Augustin op het programma. Heel belangrijk vind ik dat de Congolezen geleidelijk een groter wordend deel van de werking van hun scholen en gezondheidscentra zelf financieren en enkel voor investeringen in gebouwen en materieel nog op ons beroep doen.

Tenslotte nog dit. Ik heb dit jaar veel tijd geïnvesteerd in het bijwonen van activiteiten van organisaties van zelfstandige arbeiders/sters uit de informele economie: de bestuurders van taximoto's, vrouwen die op de markt kleren verkopen, kippenkwekers, tuinbouwers, enz. We hebben de vzw *Fondation Mira d'Or*, voor de vorming van vrouwen die in de informele economie werken en voor de promotie van het gebruik van moderne middelen van gezinsplanning. Nu zaterdag wordt een eerste groep van 20 vrouwen gevierd die een vormingscyclus van zes maanden gevolgd hebben - enkel in de namiddag natuurlijk, want ze moeten ook nog werken. We hebben een huis in de cité Katuba gekocht en gaan dat inrichten als vormings- en consultatiecentrum. En zo komen er elk jaar wel nieuwe initiatieven bij, dankzij de inzet van de Congolese verantwoordelijken.

Emiel - 31 mei 2017